

Oslo, 8. oktober 2018

Budsjett 2019: Innspill til helse- og sosialkomiteen Oslo kommune

Sex og samfunn vil takke for muligheten til å komme med innspill til Oslo kommunes helse- og sosialkomité i forbindelse med komiteens arbeid med budsjett for 2019.

Flerårig tilskudd

I byrådets forslag til budsjett for 2019 foreslås det å innføre en prøveordning med mulighet for flerårig tilskudd for et utvalg av organisasjoner og tilskuddet foreslås gitt i perioden 2019-2021.

Sex og samfunn er glade for at bystyret vurderer å gi flerårig tilskudd, da vi mener at mer langsiktig planlegging viser engasjement, forpliktelse og satsing politisk, samtidig som det vil sende et viktig signal om denne satsingen i kommunen. Flerårige tilskudd vil kunne bidra til forutsigbarhet, både for aktører som mottar tilskudd og for befolkningen som tilskuddene tar sikte på å nå.

Langsiktig planlegging vil frigi ressurser som i dag brukes på lobbyvirksomhet, utarbeidelse og behandling av søknader, ressurser som til sist vil komme prosjektene til gode.

Ny handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse

Sex og samfunn er veldig glade for at Oslo kommune har satt i gang arbeidet med å utforme en handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse. Vi har ønsket en slik handlingsplan lenge og ser frem til å begynne å jobbe med den i 2019.

Vi har særlig fem punkter vi ønsker å trekke frem i arbeidet med den nye handlingsplanen:

a. Medfølgende midler

Det er viktig at handlingsplanen inkluderer midler til å gjennomføre de tiltak og mål som er utarbeidet. Uten midler knyttet til handlingsplaner blir tiltak og mål ofte redusert til gode intensjoner, uten en strategi for hvordan disse tiltakene skal gjennomføres og hvordan målene skal nås, og hvem som skal bidra i dette arbeidet. Vi tror videre at langsiktige handlingsplaner med medfølgende midler, som kan bevilges for flere år i gangen, vil sørge for gode vilkår for prosjekt og gjøre at prosjektene kan bygges sterke

over tid. For å oppnå resultater må planer fungere som politiske verktøy og derfor tas med inn i budsjettarbeid.

b. Implementering

Vi etterspør en plan for implementering av handlingsplanen, hvor strategi for implementering må synliggjøres. Dette gjelder i alle relevante ledd i kommunen, inkludert byrådsavdelingen, etater og de enkelte bydelene.

c. Evaluering

Det må legges en plan for hvordan evalueringen av tilskudd fra handlingsplanen skal foregå. I en slik evaluering må det være rom for at prosjekt kan endres eller miste støtte dersom prosjektet ikke er i henhold til måloppnåelse.

I tillegg til at de enkelte prosjekt bør evalueres, både underveis og ved prosjektslutt, bør også selve handlingsplanen evalueres. Vi ønsker en midtveiseevaluering og en sluttevaluering, som bør ligge til grunn når arbeidet med ny handlingsplan skal starte om noen år.

d. Åpenhet og tilgjengelighet

Når det gjelder eksisterende handlingsplaner i Oslo kommune, savner vi mer åpenhet rundt blant annet hvor mye midler som settes av i de ulike planene, hvordan søkeprosessen foregår, hvem som får midlene og hvordan ulike prosjekt evalueres. Vi håper det legges en strategi for dette når det gjelder den nye handlingsplanen, og at tilskudd og evaluering av disse gjøres tilgjengelig.

I tillegg vil vi påpeke viktigheten av at handlingsplaner og strategier må gjøres lett tilgjengelig på Oslo kommunes hjemmesider. Planer og strategier skal fungere som verktøy for aktører som arbeidet på feltet, og da må disse lett kunne finnes dersom det er behov for dette. Slik det er i dag er for eksempel «Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og abort» og «Hiv/aids i Oslo» kun tilgjengelig som byrådssak.

Kompetanseheving ved Oslos helsestasjoner for ungdom (HFU)

Oslo kommune har i dag 15 helsestasjoner for ungdom, i tillegg til Helsestasjon for gutter og Helsestasjon for kjønn og seksualitet. Ny «Nasjonal faglig retningslinje for det

helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom»¹. Her fastsettes krav eller såkalte «sterke anbefalinger» til hva tilbudet hos helsestasjoner for ungdom skal inneholde og hvordan helsestasjonene bør jobbe fremover. Mange av kravene og anbefalingene vil være utfordrende for Oslos helsestasjoner å oppfylle slik de er organisert i dag, for eksempel skal alle helsestasjoner ha en tilgjengelig lege.

Sex og samfunn ønsker at unge i Oslo i større grad skal kunne benytte seg av kommunens helsestasjoner for ungdom, og vi har i den forbindelse tatt flere grep:

- Vi har opprettet HFU-forum, hvor vi blant annet har som mål å styrke ansattes kunnskap og kompetanse innen seksuell helse, slik at de bedre kan møte de unges behov.
- Sex og samfunn fikk i 2018 midler til å starte HFU-skolen, et kurs over fem studieuker hvor ansatte ved helsestasjon for ungdom skal få faglig påfyll innen følgende tema:
 - Kommunikasjon (uke 42 2018)
 - Seksuelt overførbare infeksjoner, underliv og gynekologi (uke 48 2018)
 - Sexologi (uke 3 2019)
 - Prevensjon (uke 10 2019)
 - Minoriteter (uke 23 2019)
- Vi har gjennomført en kartlegging av helsestasjonenes tilbud, inkludert åpningstider, kontaktinformasjon og en oversikt over tjenester som gjennomføres ved de enkelte helsestasjonene. Denne informasjonen er gjort tilgjengelig på våre hjemmesider og oppdateres jevnlig ved at helsestasjonene melder inn endringer til oss. Oslo kommunes egen oversikt over helsestasjonenes tilbud er dessverre noe mangelfull, og vi håper at informasjonen vi har samlet på våre hjemmesider kan føre til at Oslos unge får bedre oversikt over tilgjengelige tilbud i byen.

Sex og samfunn

Sex og samfunn er Norges største klinikk for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Vårt overordnede mål er å være kompetansedriver innenfor fagfeltet seksuell helse, og vi jobber hele tiden for å holde oss oppdaterte og levere tjenester av høy kvalitet.

¹ Helsedirektoratet: [Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom.](#)

Det er stort behov for tjenestene vi tilbyr. I 2017 mottok vi nesten 50.000 henvendelser, og av disse besøkte 29.000 på vår klinikk på Grünerløkka. Antall besøk og henvendelser fortsetter å stige, og dette går ut over vårt tilbud. Per 1. september har vi i 2018 tatt imot over 22.000 pasienter. Vi kan ikke lenger hjelpe alle de som kommer til oss, og det er ingen god situasjon å være i, verken for oss eller for de som trenger oss.

Så langt i 2018 har vi brukt av egne midler for å opprettholde vårt tilbud, og stiftelsen vil gå med stort underskudd når året er over. I 2019 ser vi oss derfor nødt til å redusere i vårt dagtilbud. Det vil si at vi ikke lenger kan tilby timebestilling på dagtid for å få langtidsvirkende prevensjon. Per i dag kan de som ønsker å få satt inn, bytte eller fjerne p-stav, eller få satt inn eller bytte spiral, få time hos oss. I dag, med åpne lister på dagtid, har vi 4-5 ukers ventetid.

Dersom vi stenger for timebestilling på dagtid, vil unge som ønsker langtidsvirkende prevensjon kun få timer i kveldsklinikkens åpningstid, og dette vil igjen resultere i økt ventetid for denne pasientgruppen.

På grunn av stor pågang har vi i så langt i år, til og med september, måttet stenge inntaket til sykepleier og/eller lege 97 av 150 kvelder. Vi er nå i den situasjonen at vi ikke lenger har midler til å ta imot pasienter på dagtid, og vi har verken midler eller lokaler til å åpne opp for å ta imot flere på kveldstid.

Sex og samfunn skal være et sted der alle får hjelp. Slik det er i dag, er ikke det tilfellet. Vi ser også at de som virkelig trenger vår hjelp, de som er mest sårbare og som trenger mest oppfølging, ikke får hjelp, slik situasjonen er i dag. Vi bruker for mye ressurser på å tilby tjenester som unge bør kunne få ved skolehelsetjenesten, ved helsestasjon for ungdom, hos studenthelsetjenesten eller hos fastlegen.

Vi har også andre eksisterende tilbud som vi ser oss nødt til å fjerne eller redusere, dersom vi ikke får midler. Dette er prosjekt som vi tidligere har fått støtte til, men som vi det siste året har måttet bruke egne midler for å kunne tilby:

- a. Oppfølging av pasienter på PEP-behandling (posteksponeringsprofylaktisk behandling)
- b. Sexologisk rådgivning
- c. Samtalegruppe for unge med utfordringer knyttet til kjønnsidentitet

Under følger en kort presentasjon av de ulike prosjektene:

- a. Oppfølging av pasienter på PEP-behandling (posteksponeringsprofylaktisk behandling)

PEP-behandling er utviklet for personer som har vært i en risikosituasjon som innebærer mulighet for at personen kan ha blitt smittet med hiv. Etter at behandlingen er igangsatt ved Oslo kommunale legevakt, får pasienten tilbud om oppfølging hos fastlegen eller hos Sex og samfunn. Vi tilbyr pasientene samtale og rådgivning knyttet til seksuell og psykisk helse, og kan ved behov hjelpe pasienten med henvisninger til fastlege eller spesialisthelsetjenesten. Oppfølgingen er minimum tre timeavtaler etter oppstart med behandling, og i oppfølgingen registreres eventuelle bivirkninger av behandlingen, i tillegg til at vi gjennomfører smitteprøver. Pasientene kan få flere timer til samtaleoppfølging hos oss dersom de har behov for det.

Tilbudet om oppfølging hos Sex og samfunn ble opprettet i 2015, etter et møte i Oslo kommunes hiv/aids-forum. Her kom det frem at ingen visste om disse pasientene fikk oppfølging eller om de ble overlatt til seg selv. I 2017 ble 51 pasienter fulgt opp hos oss, en økning på 70 % fra 2016. Ingen av pasientene testet positivt for hiv, men 9 av disse testet positivt for seksuelt overførbare infeksjoner som klamydia, gonoré og mykoplasma.

Per 1. oktober har 55 pasienter blitt henvist til Sex og samfunn i 2018.

Kostnad: 200.000,-

b. Sexologisk rådgivning

Sex og samfunn har flere ansatte med kompetanse innenfor sexologisk rådgivning. I sexologisk rådgivning kan en få hjelp til å bedre sitt forhold til egen seksualitet og hvordan en er seksuell med andre. En sexologisk rådgiver kan hjelpe med å se sammenhenger og gi råd med tanke på hvordan en best mulig kan ha det godt som en seksuell person.

Noen ganger kan problemer knyttet til seksualiteten nylig ha oppstått, eller det kan være problemer som kan utvikle seg over tid. Noen ganger kan problemene løses med få samtaler, andre ganger tar det lengre tid.

Unge kan få tilgang til sexologisk rådgivning privat, men dette er svært kostbart og konsultasjoner kan koste mellom 750 og 1.200 kroner per time. Vi er det eneste stedet som til nå har kunnet tilby gratis sexologisk rådgivning, og har selv finansiert dette tilbudet, fordi vi mener det er viktig at unge tilbys denne tjenesten.

Ved klinikken ble det i 2017 gjennomført 249 konsultasjoner fordelt på 107 personer, i snitt 2,4 konsultasjoner per pasient. Andelen som definerer seg som gutter er 42 %, og dette er en fordobling siden 2016.

Hittil i 2018 har 83 personer etterspurt sexologisk rådgivning hos oss, og vi har i dag 40 personer på venteliste. De mest vanlige problemstillingene våre pasienter har er smertetilstander ved samleie, ereksjonssvikt og tidlig utløsning, grensesetting og overgrep, samt seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Vi vil oppfordre Oslo kommune til å bidra med finansiering av dette tiltaket i 2019.

Kostnad: 550.000,-

c. Tilbud for unge med utfordringer knyttet til kjønnsidentitet

Sex og samfunn har flere tilbud til unge med utfordringer knyttet til kjønnsidentitet:

1. Samtalegrupper
2. Tilbud om enkeltsamtaler
3. Transdag

Vår samtalegruppe er gratis og for unge i alderen 15-25 år. Sex og samfunn har så langt arrangert 7 samtalegrupper og har denne høsten startet opp den 8. gruppen. Gruppen ledes av to sykepleiere med spesialisering innen psykiatri, psykoterapi og sexologisk rådgivning. De har god kompetanse og erfaring med spørsmål rundt kjønnsidentitet og kjønns mangfold.

Målet med gruppen er at unge skal møte andre i lignende situasjon for å dele erfaringer og skape mestring. Det gis en del informasjon og vi får besøk av fagpersoner innen feltet.

Gruppen snakker blant annet om:

- Aksept
- Hverdagsutfordringer
- Passering
- Fysisk og psykisk helse
- Selvbestemt seksualitet
- Å være annerledes
- Hvor får du den hjelpen du trenger?
- Hva gjør du dersom du ikke får den hjelpen du trenger?

Tilbakemeldingen fra gruppedeltakerne viser at de fleste opplevde det som trygt og lærerikt, både å møte andre i lignende situasjon, men også å få kontakt med fagpersoner på feltet som kan tilby råd og hjelp. Flere av gruppedeltakerne er ikke åpne om sin identitet, og det er kun i samtalegruppen de tør å være seg selv og snakke om sine utfordringer. Særlig for disse er det spesielt meningsfullt å få et slikt tilbud.

Vi har i tillegg et tilbud om enkeltsamtaler for de som eventuelt ønsker det. Dette tilbudet benyttes av:

- Medlemmer av samtalegruppen
- Pasienter som får testosteronbehandling hos oss
- Personer som har fått avslag på søknad om kjønnskorrigerende behandling
- Personer som er usikre på egen kjønnsidentitet

Flere som kommer til enkeltsamtaler hos oss ønsker å ha med familiemedlemmer, og da legger vi til rette for det.

I 2017 arrangerte vi en egen Transdag, hvor målet var å skape en møteplass hvor unge med utfordringer knyttet til kjønnsidentitet kunne møte fagpersoner på feltet. Det ble en veldig vellykket dag, og vi har fått tilbakemeldinger om at det er ønskelig at vi arrangerer flere slike dager. Vi ønsker derfor å gjennomføre en Transdag også i 2019.

Kostnad: 250.000,-